

KVĚTEN 2019

OBSAH

- O čem se psalo v květnu 2019
- Konference EUMENT – NET v Neapoli
- K poslechu
- K přečtení
- Perličky a špeky
- Aktuality

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

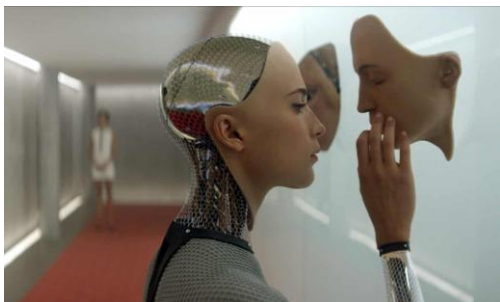

květnové číslo našeho newsletteru Vám přináší pestrou paletu témat, pestrou jako květy v parku. UNESCO zveřejnilo výsledky studia o hlasových asistentech, turecká profesorka se specializací na genderovou tematiku byla odsouzena do žaláře, v září se bude v italské Neapoli konat konference o proměnách akademického prostředí a v polovině června budou mít začínající vědkyně příležitost diskutovat s poradkyní vlády pro vědu Rut Bízkovou.

Podnětné čtení Vám přeje

Tým NKC

AI roboti zatíženi předsudky

Organizace UNESCO zveřejnila [výsledky výzkumu](#), ze kterého vyplývá, že technologie využívající ženské hlasy posilují stereotypy o ženách – že jsou poslušné, úslužné, pasivní a tolerantní ke špatnému zacházení. Když například hlasové asistentce Alexa společnosti Amazon řeknete, že je „děvka“, odpoví vám: „Děkuji za názor.“ A Siri od Applu vám na toto nelichotivé označení zareaguje slovy, že by zčervenala, pokud by to uměla. Nebo když se Siri

zeptáte, zda s vámi bude mluvit „lechtivě“, odpoví jakoby v legraci, že je potřeba vyluxovat. Studie UNESCA kritizuje nejen tyto reakce, které z žen dělají primárně služky, jejichž hlavním úkolem je péče o domácnost, ale i skutečnost, že hlasy domácích robotických asistentů jsou ženského pohlaví. Přitom hlasy robotů, které představují silné osobnosti, překonávají překážky a vítězí v bojích nad zloduchy, jsou téměř bez výjimky mužské (Terminátor, Avengers, RoboCop, Star Wars). Technologie by měly hledět do budoucna a zjednodušovat nám život, ne vracet roli žen do minulosti.

Hladina testosteronu určuje

Kauza jihoafrické atletky Caster Semenya, která má soudně zakázáno závodit kvůli vysoké hladině testosteronu, vyvolala po celém světě silné emoce a pobouření. Podle nových pravidel mezinárodní atletické federace (IAAF) se totiž ženy s vyšší hladinou testosteronu nemohou účastnit atletických závodů. Dvojnásobné olympijské šampionce po zevrubném studiu jejího těla a hormonů soudci dokonce doporučili, aby „podstoupila léčbu na snížení hladiny testosteronu na ženskou úroveň“. Ano, čtete správně. Na ženskou úroveň.

Mnohé [komentátorky](#) a komentátory toto rozhodnutí zvedlo ze židle a nové pravidlo IAAF označili za diskriminaci. Zevrubné analýzy jejího těla ji vystavily ponížení a sexismu. Nehledě na to, že se detailně probírala také její sexuální orientace.

Zajímavé je si připomenout, že nejrychlejší čas na běh 800 m, ve kterém Caster Semenya vyhrála v Dubaji, drží neuvěřitelných 34 let česká atletka [Jarmila Kratochvílová](#).

Chladno v kancelářích

Venku třicet stupňů a vám v kanceláři zimou cvakají zuby, halíte se do šály a ztuhlé prsty zahříváte horkým šálkem čaje. To není výjimečná scéna z pracovního života žen. Z nové studie s všeříkajícím názvem [Bitva o termostat: Gender a dopady teploty na kognitivní výkon](#) vyplývá, že ženy pociťují zimu daleko dříve než muži, hůře ji snášejí a k tomu se jim v chladu daleko hůře pracuje. Jsou tudíž méně výkonné než muži. Tento poznatek nás nemusí tolik udivit jako

skutečnost, že ve většině kanceláří se stále termostaty nastavují podle parametrů ze 60. let, jak dokazuje [analýza z roku 2015](#), tj. na muže kolem čtyřicítky s váhou kolem 75 kg.

Sexuální zneužívání na školách

V boji proti sexuálnímu zneužívání mohou hrát klíčovou roli studentské odbory, píše britský deník [Guardian](#). V článku uvádí čtyři otázky, o které by se měli uchazečky a uchazeči vysokých škol zajímat hned na počátku studia. Zveřejňuje škola počty nahlášených případů sexuálního zneužívání? Má škola pro boj se zneužíváním vyhrazené fondy? Má zavedené školení pro vyučující i studující? I čeští studující takto mohou přispět k efektivnějšímu vymýcení sexuálního násilí na místních školách. Ptát se nic nestojí, jen trochu úsilí. A zisk může měnit poměry na školách.

KONFERENCE EUMENT – NET V NEAPOLI

Evropská síť mentoringových programů EUMENT-NET a Katedra politologie na Neapolské univerzitě Fridricha II. vás zvou na [mezinárodní konferenci](#) „Inequality vs inclusiveness in changing academic governance: policies, resistances, opportunities“, jejímž cílem je rozvinout diskusi o vlivu současných proměn akademického prostředí na možnosti žen a mužů rozvíjet vědecké kariéry a o možnostech řešení vyvstávajících problémů.

Konference se bude konat 16. a 17. září 2019 v Neapoli. 18. září bude následovat otevřené výroční zasedání sítě EUMENT-NET, na které jsou srdečně zváni všichni, kteří koordinují nebo plánují vytvořit mentoringové programy. Konference navazuje na cíl evropské politiky v oblasti výzkumu, kterým je vytvořit inkluzivní výzkumné prostředí tak, aby mohlo lépe reagovat na výzvy dnešního světa. Nedílnou součástí této politiky je i zavádění programů na podporu genderové rovnosti a obecně diverzity ve vědeckých institucích.

Cílovou skupinou konference jsou nejen výzkumnice a výzkumníci, ale také lidé v rozhodovacích pozicích a lidé, kteří se na vědeckých institucích věnují rozvoji personálních politik a podpoře profesního a kariérního rozvoje vědkyň a vědců, například prostřednictvím genderových akčních plánů či mentoringových programů. Pro posledně jmenované je konference jedinečnou příležitostí představit a diskutovat své projekty (například spojené s HR Excellence in Research Award) s kolegyněmi a kolegy ze zahraničí a to jak formou konferenčního příspěvku či posteru, tak i v rámci speciálních expert sessions.

[Kateřina Cidlinská](#) z Národního kontaktního centra – gender a věda při Sociologickém ústavu AV ČR (NKC) a předsedkyně sítě EUMENT-NET na konferenci promluví o mentoringu jako úspěšném nástroji prosazování genderové rovnosti a diverzity v akademické sféře.

Jako zvané mluvčí vystoupí vedoucí NKC a Stálé poradní skupiny Rady EU (Standing Working Group on Gender in Research & Innovation) [Marcela Linková](#), profesorka z holandské univerzity Radboud University Nijmegen [Marieke van den Brink](#), která se dlouhodobě výzkumně věnuje hodnotícím procesům, zejména přijímacím řízením ve vědě, a profesorka Maria Bustelo Ruesta z Univerzity v Madridu, která působí také jako hodnotitelka evropských projektů zaměřených na plány genderové rovnosti v akademické sféře.

Uzávěrka abstraktů je 30. června 2019, uzávěrka přihlášek 31. srpna 2019. Registrovat se lze [zde](#). Více o konferenci v anglickém jazyce [zde](#).

K POSLECHU A KE ZHLÉDNUTÍ

Kdo má dost čtení a raději by si něco poslechl nebo se na něco podíval, nabízíme zajímavé podcasty na témata gender a věda.

Naladte se a naladte si.

Cestování časem neobjevíme

Ve čtrnácti letech postavila funkční letadlo, ve dvaceti absolvovala slavnou MIT a v jejích třidvaceti ji ve své práci citoval Stephen Hawking. Sabrina Pasterski patří k nejnadějnějším teoretickým vědcům a vědkyním současnosti. Zajímavostí je, že sociální sítě však zásadně nepoužívá. Tvrdí, že by nevěděla, jestli svou práci spíše prezentovat, nebo dělat. Svět o ní mluví jako o „novém Einsteinovi“, ona ale tohle srovnání nemá ráda. Proč? Dozvíte se v rozhovoru s Adamem Junkem v [pořadu Výzva](#).

Hotel Praha

Radio WAVE přináší rozhovor s teoretičkou umění a historičkou Milenou Bártlovou a Pavlem Karousem. Autorka a autor dali dohromady monografii o Hotelu Praha. „Hotel byl výjimečnou stavbou prakticky po všech stránkách,“ shodují se oba [během rozhovoru](#), který se věnoval nejen publikaci a budově samotné, ale také například právě demolovanému Transgasu.

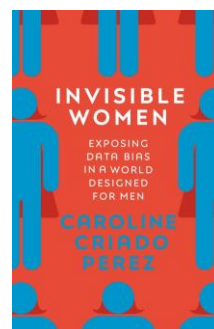
Vědkyně nedostávají druhou šanci

O Milevě Marić jsme vás informovali v únorovém newsletteru. Příběh „geniální ženy, jejíž světlo zaniklo v ohromném Albertově stínu“, nyní přináší pořad Českého rozhlasu. Redaktorka Pavla Nejedlá zpracovala román [Marie Benedict Jiný Einstein](#) do [rozhlasového seriálu](#). O postavě Milevy Marić na rozhlasových vlnách promluvil i [profesor Ivo Kraus](#), autor další zajímavé publikace [Ženy v dějinách matematiky, fyziky a astronomie](#).

K PŘEČTENÍ – NENECHTE SI UJÍT

Dostali jste někdy recept na lék, po kterém vám nebylo dobře? Bývá vám v klimatizovaných místnostech větší zima, než vašim kolegům? V tom případě jste zřejmě žena a zažíváte, jaké to je, když je většina věcí ve společnosti nastavena na muže.

Britská novinářka Caroline Criado Perez ve své nové knize [Invisible Women](#) analyzuje data, svědčící o permanentní a systematické diskriminaci žen, což vede k jejich zneviditelnění – ať už ve vládních strategiích, lékařských výzkumech, urbanistických řešeních či na pracovištích a v médiích.

Vřele [doporučujeme!](#)

PERLIČKY A ŠPEKY

Turecká profesorka za mříže

Z propagace terorismu byla obviněna turecká univerzitní profesorka Ayşe Gül Altnay. Za doslova „vědomou podporu teroristické organizace coby nečlenka“ byla odsouzena k [25 měsícům vězení](#). A to jen proto, že podepsala prohlášení na podporu akademické svobody a demokracie v Turecku. Profesorka Altnay je vedoucí Centra genderových studií a členkou časopisu European Journal of Women's Studies.

Najdi ženu

Přírodovědecká fakulta si nechala vyrobit speciální velkoformátový plakát na oslavu [století svých děkanů](#). Jen letmý pohled prozradí, jak špatně na tom tamní obor přírodovědy je se zastoupením žen ve vedení fakulty. A zatímco absolventky školy sbírají [ocenění](#), například za vývoj nanoléčiv, v současném vedení ani dnes, v 21. století, ženu nenajdete. Tristní.

AKTUALITY

Vláda schválila akční plán

Vláda schválila nový [Akční plán](#) pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017-2020. Připravený materiál vytyčuje úkoly pro jednotlivé instituce, které by měly zajistit přechod české vědy na systém otevřeného přístupu.

Rozhodnutí ombudsmanky k programu ZÉTA

V reakci na podnět od soukromé osoby rozhodla veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová, že bodová bonifikace návrhů projektů podávaných genderově diverzními týmy a/nebo týmy vedenými ženou, k níž přistoupila v rámci svého programu podpory ZÉTA Technologická agentura ČR, není diskriminační.

Program ZÉTA, jehož první veřejná soutěž byla vyhlášena v březnu roku 2017, je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu u mladých výzkumných pracovníků a pracovníc. Jeho dílčím cílem je však také vyrovnávat příležitosti žen a mužů při řešení projektů. Toho se snaží Technologická agentura ČR docílit prostřednictvím zmíněné bonifikace.

Ombudsmanka ve svém vyjádření adresovaném podavateli podnětu uvedla: „Vzhledem k nízkému počtu žen ve vědě je zřejmé, že výše uvedené a Vámi rozporované podmínky grantové soutěže ZÉTA jsou pozitivním opatřením v souladu s ustanovením § 7 odst. 2 antidiskriminačního zákona. Cílem takového opatření je, aby dosud znevýhodněná skupina (v tomto případě ženy) mohla rovnocenně rozvinout své příležitosti v oblasti, kde je výrazně podprezentována (věda). Zohlední-li Technologická agentura ČR pozitivně genderovou diverzitu pracovních týmů a ženy ve vedení týmů, nejedná se s ohledem na výše uvedené o diskriminaci.“

NKC oceňuje otevřenost a férový přístup podavatele podnětu, který mu umožnil závěr ombudsmanky uveřejnit.

Vyhlášení soutěže o Cenu Milady Paulové

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) ve spolupráci s Národním kontaktním centrem – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., vyhlašuje 11. ročník soutěže o Cenu Milady Paulové pro vědkyni za celoživotní přínos vědě. Cena Milady Paulové v roce 2019 bude udělena v oblasti jazykovědy.

Cena Milady Paulové je spojena s finančním oceněním ve výši 250 000 Kč.

JAK NOMINOVAT?

Nominaci na ocenění může předkládat jednotlivec, skupina osob nebo instituce. Nominační dopisy musí být předloženy v elektronické podobě na emailovou adresu cena@soc.cas.cz, a to nejpozději do **13. září 2019**.

Smyslem udílení Ceny je veřejně a také formou finančního daru ocenit vědeckou práci významných českých badatelek, podpořit ženy ve vědě a inspirovat začínající vědkyně nebo studující, které vědeckou dráhu zvažují.

Brunch pro začínající vědkyně

Srdečně vás zveme na neformální setkání s poradkyní vlády pro vědu Rut Bízkovou. Předsedkyně Technologické agentury ČR (TAČR), ministryně životního prostředí, vědkyně Ústavu jaderného výzkumu v Řeži - to je výčet jen několika z mnoha pozic, které ve svém úspěšném profesním životě Rut Bízková zastávala. Jaké překážky se jí a ženám v inovacích, vědě a rozhodovacích pozicích daří či nedaří překonávat? Jak se pracuje a zastává řídicí pozice v převážně mužských kolektivech? Proč v Radě pro výzkum, vývoj a inovace není žádná žena? To všechno a mnohem víc v diskuzi na našem brunchi **18. června od 9,00 do 12,00** hod. ve Vile Lanna v

Praze. Registrovat se lze [zde](#). Kapacita je omezená, neváhejte!

Víte o něčem zajímavém, o čem bychom podle vás měly v newsletteru informovat? Napište nám na nkc@soc.cas.cz

NEWSLETTER KVĚTEN 2019

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. ISSN 1801-7339.

Newsletter vychází s podporou grantu Inter-excellence LTI17013 a podporou RVO 68378025_Rozvoj výzkumné organizace_ SOÚ AV ČR.

Adresa redakce: Jilská 1, Praha 1 110 00

Redakce: NKC – gender a věda

Korektury: Alena Ortenová

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

